

Skipulagsstofnun
b.t. Þórodds F. Þóroddssonar
Laugavegi 166
150 Reykjavík

Gunnarsholti 28. febrúar 2007

Umsögn um:

Norðausturvegur til Vopnafjarðar. Brunahvammsháls - Vopnafjörður. Mat á umhverfisáhrifum, sbr. bréf Skipulagsstofnunar frá 1. febrúar sl.

Umsögn Landgræðslu ríkisins tekur til hugsanlegra áhrifa framkvæmdarinnar á gróður og gróðurlendi og jarðvegsrof sbr. lög um landgræðslu nr. 17/1965. Í umfjöllun sinni hér á eftir tekur Landgræðsla ríkisins mið af 22. gr. reglugerðar nr. 1123/2005 varðandi efni og framsetningu. Fjallað verður um efni frummatsskýrslu með sérstöku tilliti til þeirra þátta er að verksviði Landgræðslu ríkisins snúa.

Í upphafi er vert að láta þess getið að ekki hefur verið haft samráð við Landgræðslu ríkisins við undirbúning framkvæmdar, hvorki með því að senda matsáætlun til umsagnar eða drög að frummatsskýrslu. Umsögnin ber þess nokkur merki.

Fyrirhuguð framkvæmd

Frummatsskýrslan lýsir fyrirhugaðri framkvæmd, hönnun hennar og staðsetningu á fullnægjandi hátt þannig að hægt sé að draga nauðsynlegar ályktanir varðandi umhverfisáhrif framkvæmdarinnar hvað varðar starfssvið Landgræðslu ríkisins.

Umhverfi

Umhverfinu er lýst að mestu á fullnægjandi hátt í matsskýrslu og fylgiskýrslum hennar.

Landgræðslan vill benda á að á hluta þess svæðis sem um ræðir hafa orðið miklar skemmdir á vistkerfum vegna jarðvegsrofs og gróðureyðingar á undangengnum öldum. Á það einkum við land vestast á framkvæmdasvæðinu, í landi Brunahvamms, Kálffells og Fossa. Lítið er fjallað um þessa staðreynd í frummatsskýrslunni eða viðaukum hennar þ.m.t. viðauka III, skýrslu Náttúrustofu Austurlands, þó svo að þar sé að finna nokkuð nákvæma lýsingu á gróðurfari og verndargildi svæðisins. Landslag á svæðinu er að nokkru leyti mótað af þessum eyðingarferlum.

Jarðvegur á hluta framkvæmdasvæðisins er afar viðkvæmur fyrir jarðvegsrofi og er ástæða til að fjalla um slíkt þar sem við á þar sem slíkar aðstæður geta haft í för með sér aukna hættu á jarðvegsrofi á framkvæmdatíma eða í kjölfar framkvæmda. Upplýsingar um jarðvegsrof eru aðgengilegar m.a. í skýrslu Ólafs Arnalds o.fl. (1997) um jarðvegsrof á Íslandi. Einnig býr starfsfólk Landgræðslunnar yfir talsverðri þekkingu á því sviði.

Uppgræðsla á sér stað nokkuð víða í nágrenni framkvæmdasvæðisins eins og við Kálffell, í landi Burstafells og Hauksstaða og víðar, ýmist á vegum bænda á sínu heimalandi eða Upprekstrar- og landbótafélags Vopnfirðinga m.a. í samstarfi við Landgræðsluna. Ekki er hægt að sjá í frummatsskýrslunni að hversu miklu leyti fyrirhuguð framkvæmd eða efnistökusvæði liggja um þessi uppgræðslusvæði.

Landgræðsla ríkisins telur að öðru leyti að þær rannsóknir og upplýsingar sem fram eru lagðar og til er vitnað séu fullnægjandi til grundvallar ákvörðun um umhverfisáhrif framkvæmdarinnar.

Umhverfisáhrif

Frá sjónarhóli Landgræðslu ríkisins eru umhverfisáhrif fyrirhugaðrar framkvæmdar fyrst og fremst tengd áhrifum hennar á gróður og jarðveg, annars vegar vegna vegarins sjálfs og hins vegar vegna námasvæða og lagningar hliðarvega.

Ástæða væri til að draga betur saman nánari upplýsingar um hversu mikið af mismunandi gróðurlendum fer undir mismunandi veglínur. Tölur 1 og 2 í viðauka III, skýrslu Náttúrustofu Austurlands um gróðurfur, dýralíf og verndargildi á vegarstæðum í Hofsárdal og Vesturárdal, sýna hlutfallslega skiptingu en ekki flatarmál. Upplýsingar í töflu 6.2.1. í kafla 6.2.3. sýna hversu mikið beitiland fer undir veg við mismunandi veglínur en ekki er skilgreint hvort allt land flokkast sem beitiland eða eingöngu land með gróðurhulu yfir einhverju tilteknu lágmarki.

Ósamræmi er í skýrslunni varðandi frágang vegar og uppgræðslu á bls. 57 og á bls. 114. Í fyrra tilvikinu er eingöngu Umhverfisstofnun tilgreind sem samráðsaðili en í því síðara bæði Umhverfisstofnun og Landgræðsla ríkisins. Landgræðslan fer með yfirstjórn þess málaflökks skv. lögum um landgræðslu nr. 17/1965 og hefur mikla reynslu af framkvæmd uppgræðslu á framkvæmdasvæðinu. Farið er fram á að Landgræðsla ríkisins sé tilgreind sem samráðsaðili á framkvæmdatíma í kafla 9.6 vegna uppgræðslu og vals á tegundum til uppgræðslu, þar sem slík verkefni eru hennar lögbundna hlutverk.

Í fylgiskjali 6 eru tíundaðir efnistökuastaðir. Ósamræmi er í töflu 1 og texta þar sem fjallað er um Námu A-0a. Í töflu segir að ekki verði sáð í námu að frágangi loknum en hið andstæða segir í texta. Ekki er gert ráð fyrir að sáð verði í nokkur efnistökusvæði t.d. A-9, A-9a, A-17, B-0, B-1, B-2, B-3, B-4 o.fl. skv. fylgiskjali 6. Landgræðslan gerir athugasemd við það þar sem víða á þessu svæði sem og annarsstaðar á landinu er land að gróa upp m.a. vegna minnkandi beitarálags af völdum búfénaðar og góðs árferðis undanfarinna ára. Mikið af þessum svæðum eru umkringd grónu landi og allar forsendur fyrir því að ógrónir og lítt grónir melar grói upp við núverandi skilyrði. Með því að fjarlægja efsta lag jarðvegsins við efnistöku þá er hægt verulega á þeirri sjálfgræðslu sem nú á sér stað. Því er almennt ástæða til að sá í efnistökusvæði við frágang til að flýta fyrir gróðurframvindu á svæðinu. Mörg þessara svæða hafa orðið fyrir áhrifum jarðvegsrofs og getur efnistaka aukið hættu á rofi fyrir áhrif vatns og vinds. Almennt er því mælt til þess að samráð verði haft við Landgræðsluna um mat á því hvort og hvernig grætt verði upp á efnistökusvæðum. Við uppgræðslu og frágang námusvæða þarf að velja tegundir m.t.t. þess að þær verði ekki ríkjandi tegundir á svæðinu en víki fyrir grenndargróðri sem síðar nemur þar land.

Eins og fjallað er um að framan og minnst er á í frummatsskýrslu á bls. 32 þá hafa heimamenn staðið í uppgræðslu á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði m.a. í samstarfi við Landgræðsluna. Mikið af þessum uppgræðslum hafa verið styrktar af almannafé. Mikilvægt er að þar sem framkvæmt er á uppgræðslusvæðum þá verði það bætt með

fullnægjandi hætti. Þá þarf að hafa í huga að búið er að verja fjármunum í formi vélavinnu og vinnutíma auk efniskostnaðar, fræ og áburðar, til uppgræðslunnar. Uppgræðslan og framvinda gróðurs er víðast hvar á viðkvæmu stigi enda um langtímaverkefni að ræða og hvert ár í framvindu því dýrmætt. Meta þarf hvernig rask á slíkum svæðum verður bætt.

Að mati Landgræðslunnar mun fyrirhuguð vegagerð hafa talsverð áhrif á gróður, óháð því hvaða veglína er valin. Þetta kemur einkum til af því að um langan veg er að ræða, sem liggur að stórum hluta um vel gróið land og þ.a.l. er flatarmál raskaðs svæðis umtalsvert. Þó er eins og áður segir ekki að finna í skýrslunni samandregnar upplýsingar um stærð og þéttleika góðurlenda sem hverfa munu vegna vegarins og hliðarslóða, utan þess sem tekið er saman um votlendi á hverri veglínu í töflu 6.9.3 Vegna þess að heildaráhrif á gróður eru ekki dregin saman þá er erfitt að taka afstöðu til mismunandi valkosta og veglína. Sé eingöngu horft til áhrifa á gróður og jarðveg þá virðist Hofsárdalsleið Einarstaðamegin (leið 2a+2b) hafa minnst neikvæð áhrif á gróður. Landgræðslan vill sérstaklega benda á neikvæð áhrif af Hofsárdalsleið Burstafellsmegin þar sem birkiskógur myndi skerðast en þar er um verulega verðmætt vistkerfi að ræða. Auk þess er skógurinn að breiða úr sér (Guðrún Schmidt héraðsfulltrúi Landgræðslunnar á Austurlandi, munnlegar heimildir) og myndi vegagerð um svæðið sennilega hafa neikvæð áhrif á þá framvindu.

Mótvægisáðgerðir

Fjallað er sérstaklega í frummatsskýrslunni um mótvægisáðgerðir til að minnka neikvæð áhrif vegagerðar á gróður með því að græða upp a.m.k. jafn stór svæði og þau sem raskast vegna framkvæmdanna. Landgræðslan fagnar því að þetta sé orðið eitt af grundvallaratriðum þess að minnka neikvæð áhrif framkvæmda á umhverfið en í þessu máli hefur Vegagerðin sýnt frumkvæði þrátt fyrir að hafa ekki fengið fyrirsmæli um það frá Skipulagsstofnun eða Umhverfisráðherra í fyrri matsferlum.

Landgræðslan telur að fyrirhugaðar mótvægisáðgerðir séu fullnægjandi enda verði haft fullnægjandi samráð við stofnunana um skipulag uppgræðslunnar.

Vöktun

Landgræðsla ríkisins telur að viðhafa þurfi vöktun á gróðurframvindu á nýlega græddum svæðum meðan nýgróður er að festa rætur og svæðið að laga sig að grenndargróðri. Einnig er mikilvægt að fylgjast með því hvort nokkursstaðar á framkvæmdasvæðinu skapist hætta á jarðvegsrofi.

Atriði sem kanna þarf frekar

Landgræðsla ríkisins telur að ekki sé þörf á að afla frekari gagna vegna matsferlisins. Að mati Landgræðslu ríkisins eru fyrirbyggjandi gögn fullnægjandi til þess að byggja á mat á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar.

Samantekt á álitum Landgræðslu ríkisins

Að teknu tilliti til framlagðra gagna telur Landgræðsla ríkisins að fyrirhuguð framkvæmd muni hafa talsverð áhrif á umhverfi hvað varðar gróður og jarðveg. Verði þess gætt að rask verði sem minnst á framkvæmdartíma, að yfirborð raskaðs lands sé grætt upp á nýjan leik og að land verði grætt upp í stað þess sem fer undir veg þá megi minnka verulega þau áhrif.

Virðingarfyllst,
f.h. Landgræðslu ríkisins

Sveinn Runólfsson,
landgræðslustjóri.